

KUSTBON

Nr 1 · Årgång 7

ORGAN FÖR
ESTLANDSSVENSKARNA I SVERIGE

Februari 1950

Här och var i Estlands svenskbygd hade gammal tid dröjt sig kvar i form av en synnerligen ålderdomlig typ av boningshus. För forskaren erbjöd det gamla byggnadssättet intresse genom sammansmältningen av det ursprungliga svenska och de främmande drag, vilka spårades som inflytande från omgivande estnisk bygd. På byggnationens område hade emellertid traditionen brutits snabbare än vad som i övrigt var fallet bland estlandssvenskarna. Den raskt framskridande materiella utvecklingen under de sista årtiondena före det senaste kriget förde med sig nya, mer ändamålsenliga hus, där det gamla byggnadssättet ej längre fyllde anspråken.

Utgiven av Svenska Odlingens Vänner bland
estlandssvenskar i Sverige.

Ansvarig utgivare: *Manfred Nyman.*

Redaktör: *Elmar Nyman.*

Red.-sekr.: *Lars Broman.*

Red. och Exp.: Tunnelgatan 23, 3 tr., Stockholm,
tel. 11 35 00.

Kustbons postgiro: 19 72 07.

Utkommer 1950 med sex nummer.

Prenumerationspris 1950 3 kr.

Annonspis: 1/1 200:—, 1/2 115:—, 1/4 60:—,
1/8 35:—

Förlovnings-, vigsel- och födelseannonser 5 kr.

Dödsannonser 15 kr.

Härnösand 1950. Härnösands Boktryckeri Aktiebolag

Innehåll

Riksföreningen behöver oss av M. Nyman	sid. 2
Ett halvsekel av —n	„ 3
Idrotten i Estlands svenskbygd	„ 5
Det äventyrliga spelet om est.-svenskar av Lgm ..	„ 7
Kaleb Andersson 60 år	„ 7
Brev från tropiska vatten av E. Schmidt	„ 8
Notiser	„ 10
Familjenytt	„ 12

Redaktörsskifte

Kustbons redaktör under de tre senaste åren, fil. mag. Edvin Lagman, har hos utgivaren anhängit om befrielse från redaktörsskapet. Utgivaren har slutligen gått med på denna rimliga begäran, men har försäkrat sig om Lagmans fortsatta medarbetarskap.

Med hänsyn till de svårigheter redaktören för en tidskrift av Kustbons art har att bemästra, är mag. Lagmans ernådda resultat desto mera aktningvärt. Utgivaren och redaktionen framföra sitt tack till Lagman för hans insats i det estlandssvenska kulturarbetet.

Till ny redaktör för Kustbon har S. O. V:s styrelse utsett pol. mag. Elmar Nyman och till ny redaktionssekreterare efter fil. stud. Olle Lindström, kommunalsekreterare Lars Broman.

Den nya redaktionen värdjar till läsekretsen om aktiv medverkan i form av bidrag och nya idéer, för att Kustbon även i fortsättningen skall kunna förbliva en förbindelselänk mellan de över hela riket spridda estlandssvenskarna.

Riksföreningen behöver oss

Alla ha vi nog någon gång överraskat oss med att i tankarna vara tillbaka i det gamla hemlandet. Oftast är det väl då ljusa minnen som framträda, men helt oväntat kan det hända att tankarna länkas in på mörka stigar. Ingen av oss kan väl glömma de dagar för tio år sedan, då oron för framtiden förmörkade himlen. Vi grepos av förtvivlan och sökte efter utvägar att rädda framtiden åt oss själva och åt våra barn. Under dessa långa år, som följde efter de första omstörtande händelserna, gjordes det desperata försök att komma i kontakt med Sverige, som var vårt enda hopp. Det var vår tillit till Sverige som höll oss uppe, då förtvivlan och hopplösheten alltmer grepo omkring sig.

Vem representerade då för oss detta Sverige, vid vilket vårt hopp klängde sig fast och till vilket våra på hemliga och farliga vägar utsmugglade böner om hjälp riktades? Nu efter tio år ter det sig kanske ej längre lika naturligt som då, att våra vädjanden ej riktades direkt till de ansvariga statsmakterna utan till en sammanslutning av privatpersoner. Detta Sverige var främst Riksföreningen och de ledande personerna inom denna förening.

Detta var emellertid endast den sista och avgörande fasen av Riksföreningens långvariga och stora arbete till vårt fromma. Våra första förbindelser med Riksföreningen hade börjat strax efter sekelskiftet, då unge Vilhelm Lundström, som sedermera blev själen i Riksföreningens arbete, kom ut till våra bygder och lade grunden till den verksamhet, som gav oss Birkas, gymnasiet, och många andra skolor. Härigenom skapades den kulturella och även den ekonomiska standard, som möjliggjort för oss att efter bara några få år i Sverige och utan några allvarigare anpassningssvårigheter, fast kunna växa in i det svenska samhället.

Vid en sådan återblick på våra förbindelser med Riksföreningen fäster man sig gärna vid den påtagliga materiella och kulturella hjälp vi fått, men det fanns även en annan sida av denna verksamhet, som lätt faller i glömska. Det var den rent känslomässiga sidan. Vi kände ett starkt behov av att få röna förståelse för vår kamp. Vi ville känna, att moderlandet uppskattade vår svenskhet och att det erkände oss som en organisk del av det svenska folket. Denna känsliga uppgift fullgjorde Riksföreningen på ett sätt, som vi aldrig komma att glömma.

Nu ha vi lyckligtvis kunnat frigöra oss från dessa bekymmer och många av oss ha kanske t. o. m. redan blivit rikssvenskar till den grad, att vi glömt vad vi kände och tänkte för bara tio-femton år sedan. Detta får emellertid ej ske, ty ute i hela världen finnas idag utlandssvenskar, som fortfarande leva i samma förhållanden som vi i Estland och som idag äro i kanske ännu större behov av detta "Sverige" än vi någonsin ha varit. Vi behöva bara tänka på våra bröder finlandssvenskarna, som i sina byar i de finska

ETT HALVSEKEL

Det är föga givande att spekulera över den framtida utvecklingen. Alla förutsägelser måste ju bli mer eller mindre lösa antaganden, stundom präglade av önsketänkande. En tillbakablick över det som hänt möjliggör däremot, naturligt nog, ett långt säkrare omdöme, även om det ibland kan vara svårt att se orsakssammanhangen.

Ett halvsekel utgör på intet sätt en fast avgränsad period, men det är dock tillräckligt långt för att vissa utvecklingsfaser skola kunna betraktas som periodens egna.

Särskilt omvälvande har det nyss avslutade halvseket varit, även om vi bortse från de fruktansvärda förödelser, som människornas egen förstörelselusta åstadkommit. Nya, tidigare oända möjligheter ha skapats för ekonomiskt och kulturellt framåtskridande, gamla tänkesätt och trossatser ha helt omvärderats.

Vad är det då som har hänt i det svenska samhället under de fem senaste decennierna? Något uttömmande svar kan knappast ges på frågan, mycket håller ännu på att utvecklas, men en hel del av det som skett låter sig bedömas.

Framförallt kunna vi iakttaga en förändring i befolkningsförhållandena och yrkesfördelningen. Genom en nedgång i dödligheten har folkmängden ökat från omkring 5 miljoner vid sekelskiftet till omkring 7 miljoner 1950. Omgrupperingen i yrkesfördelningen har framförallt ägt rum inom kategorierna jordbrukare och industriarbetare. Den jordbruksidkande befolkningens antal av hela folkmängden har minskat från c:a 55 procent vid sekelskiftet till c:a 30 procent år 1940, medan antalet inom industri och hantverk sysselsatta, betraktade vid samma tidpunkter, ökat från c:a 28 procent till c:a 36 procent och de inom handel och samfärdsl sysselsatta ökat från c:a 10 procent till c:a 18 procent av hela befolkningen.

Förskjutningen i yrkesfördelningen har bl. a. medfört en stark inflyttning till städerna. År 1900 bodde omkring 20 procent av landets befolkning i städerna och motsvarande siffra uppgår nu till över 40. Om hänsyn även tages till de i köpingar, municipalsamhällen och andra s. k.

tätorter boende, finna vi att omkring 60 procent av Sveriges befolkning bor i stadsliknande samhällen. Omfördelningen i yrkena och inflyttningen till städerna äro bland de viktigaste faktorer, som bidragit till omvälvningen under 1900-talet.

Vad var då anledningen till dessa förändringar? Svaret kan ej heller här bli entydigt, men den växande folkmängden behövde nya utkomst-möjligheter och sådana erbjöds av den fortsatta industrialiseringen. Industrialiseringen hade ju möjliggjorts tack vare de tekniska framstegen och handelns utveckling. Framförallt från England kom den nya teknik, som gjorde det möjligt att driva den svenska industrien i stor skala, men särskilt för exportindustriens vidkommande hade uppfinningar gjorda av svenskar, en oerhörd betydelse. Av sådana uppfinningar, som numera äro världsberömda, behöver man bara ta några exempel ur högen — separatorer, AGA-fyror, kullager, ångturbiner, förbränningsmotorer, fotogenkök, precisionsmättsatser, kylskåp, räknemaskiner — för att det genast skall stå klart vilken betydelse de haft för den svenska industrien och därmed för den ekonomiska utvecklingen.

Industrialiseringen i sin tur medförde att en betydligt mindre del av befolkningen kunde ägna sig åt den mera hantverksmässiga tillverkningen av nödvändighetsvaror, varför behovet av dessa småindustri ledde till en ny industri, konsumtionsvaruindustrien. Denna industri, framförallt konfektions-, sko- och gummiindustrien har lett till en i grund förändrad klädedräkt hos det svenska folket.

Det stora antalet industriarbetare sammanslöto sig under årens lopp i fasta organisationer, fackföreningar, med uppgift att företrädesvis tillvarata medlemmarnas löneintressen. Denna arbetarnas egen föreningsrörelse kom till Sverige närmast från grannlandet Danmark. Sedan 1898 har fackföreningsrörelsen en central sammanslutning i den s. k. Landsorganisationen (LO). Som en direkt följd av arbetarnas fackföreningsrörelse ha även tjänstemän och företagare sammanslutit sig i intresseorganisationer och denna ut-

gränstrakterna dag för dag kämpa en hård och trogen kamp för sin svenskhet.

Vem skulle i Sverige bättre kunna tänkas förstå dessa våra tappra bröder än vi och vem skulle kunna tänkas ha en större moralisk förpliktelse än vi att sträcka dem en hjälpande hand!

Hittills ha ett femtiotal estlandssvenskar blivit medlemmar i Riksföreningen, men det borde vara minst det tiofaldiga antalet. Vore vi femhundra, skulle vi kanske kunna hålla någon skola i en utsatt finlandssvensk gränstrakt vid liv, som annars fått slå igen. — Är detta ej en uppgift som både förpliktar och entusiasmerar!

Säkert kommer Riksföreningens genom under-tecknad framförda vädjan om medverkan ej att förklinga ohörd.

Medlemsavgiften i Riksföreningen har på grund av det för var dag ökade hjälpbehovet från och med i fjol höjts från 5 till 8 kronor, men vi kunna säkert vara överens om att detta belopp är en mycket låg avbetalning på vår stora hedersskuld till Sverige och Riksföreningen. Varje medlem erhåller dessutom vår gamla vän sedan ett tjugotal år, Allsvensk Samling, gratis.

Medlemskap erhålles genom hänvändelse till Riksföreningens Stockholmsexpedition, Tunnelgatan 23, tel. 10 07 11.

Manfred Nyman.

veckling har lett till det förenings- och organisations-samhälle, som vi känna från i dag.

Fackföreningarnas strävanden för högre löner och kortare arbetstid ha med tiden gett goda resultat och tack vare gynnsamma ekonomiska förhållanden kan man räkna med att arbetarnas reallöner mer än fördubblats sedan sekelskiftet. Att denna oerhörda standardhöjning medfört ändrade levnadsförhållanden är självklart.

Jämsides med den fackliga rörelsen uppstodo även politiska och ideella sammanslutningar. Framförallt det socialdemokratiska partiet har representerat arbetarnas intressen på det politiska området. Den allmänna rösträtten och en utvidgad socialpolitik voro länge huvudpunkter på arbetarnas politiska program. Genom medverkan av liberala och konservativa befolkningsgrupper erhöles den allmänna och lika politiska rösträtten år 1921. Först härefter ha de stora arbetargrupperna fått möjlighet att aktivt deltaga och besluta i samhällets stora frågor och det socialdemokratiska partiet har under 1930- och 1940-talen intagit en allt starkare ställning. — Den fackliga och politiska arbetarrörelsen utgör en annan viktig förutsättning för 1900-talets omvälvning.

Till de ideella rörelserna under den behandlade tidsperioden räknas bl. a. nykterhetsrörelsen, kvinnorörelsen och det frivilliga folkbildningsarbetet. De två förstnämnda rörelserna äro visserligen bekanta redan från 1800-talet, men det är framförallt under vårt århundrade, som deras strävanden krönts med framgång. Den mest omfattande verksamheten inom det frivilliga folkbildningsarbetet utföres av arbetarnas bildningsförbund (A. B. F.). — Det har beräknats att var tredje svensk är medlem av en eller annan organisation.

Industrialiseringen har visserligen gett Sverige en mycket hög levnadsstandard, men med välståndsökningen har i viss mån den gamla tryggheten försvunnit. Största delen av de hundratusentals arbetare och andra kategorier löntagare har endast sin arbetslön att lita till och ingen som tar hand om dem vid ålderdom, sjukdom, invaliditet eller arbetslöshet, om inte samhället ingriper. Otryggheten har tvingat samhället att värna den enskildes trygghet. Det senaste halvsekle har medfört en oerhörd utveckling och omvärdering i förhållandet samhälle — enskild individ. Den enskilde medborgaren har numera rättighet att erhålla samhällets stöd, och behöver ej som tidigare var fallet, betraktas som föremål för barmhärtighetsverk. Socialpolitiken har en mycket stor omfattning i Sverige och 1940-talet i synnerhet har utgjort en reformperiod, som saknar motstycke i socialpolitikens tidigare historia.

Den höjda levnadsstandard har även möjliggjort ett bättre tillgodohavande av undervisningsväsendet, vilket skapat förutsättningar för vetenskapens, litteraturens och konstens framåtskridande. Svenska vetenskapsmän ha utmärkt sig särskilt inom naturvetenskaperna. En av de mest bekanta svenska naturvetarna är Alfred

Min längtan

En nargösvenska, bosatt i Brooklyn i Amerika, vill i följande strofer ge uttryck åt sin längtan hem till sin barndoms ö, Nargö.

*Min längtan far
till min barndoms dar,
till en liten ö och dess stränder,
där jag och de voro fränder,
där intet vackrare fanns
än morgonrodnadens glans
på skeppens vita segel
över havets blanka spegel
kring min fäderneö
långt borta i Östersjö.*

*Jag längtar till furornas sus,
jag längtar till stormarnas brus,
till stranden med sten och tång,
där jag sprang omkring
och sjöng min sång
på min fäderneö
långt borta i Östersjö.*

*Jag längtar till underbar vår,
då naturen sin härlighet sår,
till den tid, då svalorna komma,
då örterna spira och blomma
på äng och i skog,
där trasten slog
på min fäderneö
långt borta i Östersjö.*

M. W.

Nobel, uppfinnaren av dynamiten. Genom att testamentera sin stora förmögenhet till en fond, den s. k. Nobelstiftelsen, från vilken årligen de fem s. k. nobelprisen utdelas, har han måhända mer än någon annan svensk bidragit till att göra det svenska namnet känt i hela världen. Även flera framstående svenska forskare och författare ha erhållit denna berömda utmärkelse.

Slutligen bör framhållas, att kommunikationernas omläggning och den väldiga motoriseringen helt brutit den isolering, som tidigare varit betecknande för stora delar av landet. Till de olika landsdelarnas sammansvetsning har också utbyggnaden av telefonnätet och införandet av rundradion bidragit. Utåt märkbar är vidare den nya, luftiga byggnadstyp, som överallt håller på att ersätta de gamla, mindre hygieniska bostäderna, samt de otaliga idrottsanläggningarna över hela landet, där den svenska ungdomen har möjlighet att stärka sin fysik genom tävlingar och övningar.

De nya perspektiv, som vetenskapens rön under de allra senaste åren öppnat, ge oss förhoppningar om en fortsatt stegrad utveckling på alla områden. Allt måste dock slutligen bero på människornas förmåga och vilja att nyttja vetenskapen i uppbyggandets tjänst. —n.

Viktor Aman: IDROTTE I ESTLANDS SVENSKBYGD

Jag sitter och bläddrar i gamla årgångar av "Kustbon".

4 aug. 1933 rubriken:

"Nytt liv bland ungdomarna i Rikull". Rikull har genom S. Danell o. mag. Svensson fått 2 bollar, 2 spjut, 2 kulor, 1 diskus m. m."

— — —

Var detta den första början till idrott i Svensk-estland?

Nej, det var det förstås inte. Folkliga idrotts-grenar och lekar har förekommit i alla tider. Thorén hade frivillig gymnastik med bygdens unga män på kvällarna. Svenskar som gått i estniska skolor har nått goda resultat i allmän idrott. Fotboll har sparkats på sina håll i byarna. Gymnastik förekom i alla skolor. Men en organiserad idrottsrörelse fanns inte i svenskbygden.

Febr. 1936.

"På skidor i svenskbygden" — En uppmaning till skidslöjd och -löpning.

Aug.

Ett estniskt idrottslag har gästat Rikull.

"Gästerna var oövervinneliga i så gott som alla grenar, utom i höjdhopp, där Axel Adelman placerade sig som etta. — — Denna idrottsdag var den första i sitt slag. — — Skulle det ej med litet god vilja plus energi och intresse, vilket ej synes fattas, gå att få till stånd idrotts-föreningar eller något i den stilen? — — m. m."

Aug.

Sv. Gymnasiet blev bästa skola i skytte inom Saare-Läänemaa. A. Treiberg, R. Stahl och M. Vesterblom pristagare.

Jan. 1937.

Kurs i skidslöjd i Birkas.

21 mars.

Anordnades i Klottorp den första skidtävlingen i svenskbygden.

1 maj.

Allmänt idrottsmöte på Birkas med instruktör Alfred Skönberg som tillskyndare.

"Den som varit med vid ungdomsmöten och sammankomster märker nog huru det har börjat klinga fram liksom en ny ton i arbetet för folkstam och fosterbygd. Längs hela linjen av de estlandssvenska bygderna har ett systematiskt lett idrottsarbete påbörjats. Det går en dallring av renässans genom aibogbygdens ungdomsstam. Sporten-idrottens tidsskede för estlandssvensk ungdom har brutit in.

A. Sg."

— — —

Högtidligt låter det. Vi estlandssvenskar i vår religiösa hängivenhet för svenskheten hade lätt för att se poesitacket över våra svenskföretag och A. Sg. hade lätt för att på harpan slå, men sant var det: idrottens tidsskede hade brutit in.

2 maj.

Terränglöpning i Sutlep.

23 maj.

Terränglöpning i Rikull.

29 maj.

Vid Sv. Gymnasiet har idrottstävlingar hållits.

18 juli.

Tävling i Sutlep mellan Nuckö, Sutlep och Rikull. Sutlep vann.

25 juli.

Den första idrottstävlingen på Ormsö.

— — —

Nätbollen dängs fram och tillbaka överallt i bygderna. Hemvändande värnpliktiga hämtade med sig spelet.

Kustbon börjar bli idrottsblad. Nästan varje nummer innehåller idrottsnyheter. S. O. V. heter föreningen bakom idrotten.

1 aug.

Svenskbygdens första idrottsdag i Rosta. Två-dagarstävling. Hela svenskbygden utom Runö och Nargö med.

A. Vesterberg ledare: "Idrotten skall bekämpa likgiltigheten och slöheten hos den estlandssvenska ungdomen". Bästa resultat: T. Gärdström och A. Adelman 1.65 m. i höjdhopp. A. Pöhl i sitt livs form: 17 min. 45 sek. på 5.000 m. på mycket lös och sandig bana. A. Tennisberg bäste man sammanlagt.

19 sept.

Skräll. Svenska laget slår i Linnamäe landskaps bästa estniska lag. Högst oväntat.

Facit för 1937:

12 man över 1.50 m. i höjd. Teknikgrenarna lider av brist på redskap. Ingen ordentlig idrottsplats.

Gymnastik och brottning på vintern. Pojkarna gör brottningsmattor av jutesäckar med tång som fyllning. Brottning passar pojkarna väl. På vintern har de tid, om sommaren ska de ligga på sjön — kan ej träna.

6 tävlingar i brottning vintern 38.

Febr. 1938.

Brev från Rikull:

"De äldres syn på saken har också under tider-nas lopp förändrats, och i dag röner idrotten här livlig förståelse. — — Pojkarnas goda resultat har bidragit till att räta på våra annars böjda ryggar."

— — —

Det var just vad idrotten var ämnad att göra. Ett bra och framför allt billigt sätt att hävda sig. Äntligen ett område, där de materiella tillgångarna inte är avgörande!

4 mars.

Johan Vallin ledde gymnastik i prästgården på Ormsö 1933. Om honom som aktiv idrottsman sägs:

"Hans specialitet har varit sträckor mellan 60 och 3.000 m."

— Vidlyftigt specialiserad!

14 mars.

Sv. Gymnasiet hedrar sig i tävling mellan skolorna. U. Wichman bäst. L. Gjärdman börjar komma.

Juni.

Skoltävlingar i Hapsal.

L. Gjärdman 11.9 sek. på 100 m. G. Thomsson 2 min. 55 sek. på 1.000 m. Överlägsen seger för de svenska pojkarna.

Magister Adolfsson ser på detta med stor välvilja.

Juni.

Längd äntligen 6 m. — L. Lilja på Ormsö.

16—17 juni.

Landskapets mästerskapstävlingar i Märjamaa. Svenskarna med för första gången. Samtidigt tävlan mellan länets sju distrikt. Svenskarna utgör minsta distriktet men deltar med fullt lag. Hopp om 2:a eller 3:e plats i lagtävlingen.

I lä av huvudkonkurrenterna Hapsal stad och Märjamaa plockar svenskarna poäng på sina placeringar närmast täten. De svenska flickorna väcker uppseende med att slå sina konkurrenter. Aina Dans första svenska landskapsmästare.

Stor sensation: svenska laget leder tävlingen knappt men klart efter första dagen.

Andra dagen rafflande. Talrika åskådare från svenskbygden hejar på sina pojkar. Svenskarna för ivriga att hålla sitt försprång, lyckas inte riktigt och tappar poäng. Det avslutande 5.000-metersloppet olidligt spännande. V. Aman överraskar sig själv och andra med att vinna.

Svenska laget åker hem med segerpokalen.

31 juli.

Svenskbygdens andra idrottsdag på Birkas. 120 tävlande. Aina förbättrar sitt länsrekord på 60 m. till 8,6 sek. L. Gjärdman bäste man sammanlagt. Ormsö juniorer avgör lagtävlingen till hemöns fördel. Klara tätmän men inga överlägsna segrare.

Aug.

M. Vesterblom löper i segrarlaget på 4×1.500 m. vid estniska mästerskapen. Har resultaten 55,2 sek. på 400 m. och 2,05,3 min. på 800.

Juni 1939.

Länsmästerskap i Märjamaa igen. Svenskarna favoriteter och vinner för andra gången.

Aina sätter rekord i höjd med 1.35 m., vinner dessutom 60 m. och längd. Tiokamparen Gjärdman blir mästare på 100 m., Aman på 5.000 m. Dessutom många fina placeringar i täten.

29—30 juli.

Tredje svenska idrottsdagen i Hullo på Ormsö. Perfekt organisation. Goda resultat. De gamla männen håller sin ställning, men nya kommer

dem in på livet. Unge Mählberg vinner höjdhoppet, J. Vesterblom stav, G. Thomsson löper i stafett 800 m. under länsrekordet, A. Ahlström arbetar sig fram till täten i långloppen, A. Zeisig i kula och diskus.

Bland flickebarnen är Stella Blees och Karin Brun nya ansikten. Juniorerna Björkkvist, Brunberg, Kornblom, Brun och Granberg ser lovande ut.

Detta var året 1939.

Här tystnar Kustbon. Jag kan under 1940 bara hitta en enda liten notis om idrott: Sv. Gymnasiet har som vanligt vunnit skoltävlingarna i Hapsal. Annars tyst.

Vad går åt tidningen?

Kustbon har fått annat att tänka på. Det är krig. Kustbon försvinner snart, "Sovjet-Estland" kommer i stället.

Och dock är 1940 vår idrotts siffermässigt bästa år. Resultatkurvan går i brant stegring. Resultat från 1937 ser nästan löjliga ut nu vid jämförelse. Svenskbygden saknar fortfarande tjänlig idrottsplats, men den nya lilliputt-platsen i Hapsal kan ibland — om de snäva kurvorna är torra — vara riktigt trevlig att tävla på. Visst vinner vi där mästerskapen också detta år. Vi har både topp och bredd. Aina är obestridd mästare; Leander stöter över 14 m. i kula, kastar 40 m. i diskus, löper 400 m. på 52,4 sek. osv; Aman lägger sig till med länsrekorden på alla långa distanser. Återväxten är frodig och lovande.

Men det kan inte hjälpas; det är sista året. 1941 har vi krig i landet. Idrotten under tyskåret 42 var bara en efterskörd, sen var det ingenting mera i Estland. Men några ungdomar har fortsatt i Sverige, och det är förnuftigt gjort.

*

Det är roligt att minnas den estsvenska idrotten. Jag tror att det är den enda verksamhet, som inte berett oss missräkningar. Marigt var det att få de spridda bygderna med, men roligt var det att äntligen ha ett område, där man kunde mäta sig med andra och kringgå det evinnerligt obönhörliga: Pengar! Det var vidare ett område, som estniseringen inte kunde komma åt. Undra på att det blev svensk samling kring idrotten!

Vi lade an på massdeltagande, med små idrottspris endast på de större tävlingarna. De tävlande fick äran till belöning, bröd och mjölk till utspisning och nyslaget hö att sova i över natten. Ingen fick vila på lagrar, ty stjärnor odlades inte. Men det var roligt att komma med i det svenska laget på idrottsfärder, där fader Vesterberg i sin gröna rock satt mitt i den glada familjen. Man hade mycket glam och glädje med sig, då man hade rikullbor med i laget — och rikullflickor, se!

Och så fick vi då sluta efter några få, korta år, just då våra bästa fått kännning med eliten i landet och riksmästerskap började komma inom synhåll. Men ödet tyckte väl, att vi inte borde bli malligare än vi redan var.

Det äventyrliga spelet om estlandssvenskarna

Framförallt åren 1943 och 1944 var den märkliga tid, då den svenska folkgruppen i Estland bröt upp för att lämna de bygder, som i kanske tusen år varit dess hem. Vi känner alla orsakerna till uppbrottet: krig och ofärdsår, mobilisering i främmande arméer, en hotande tredje ockupation av det redan härtagna landet och slutligen estlandssvenskarnas egen känsla av att deras tid nu nått sin fullbordan.

Flyktingströmmen började vårvintern 1943 och fortsatte ända till hösten 1944, då de ryska arméerna åter besatte Estland och omöjliggjorde all vidare flykt. Ditintills hade c:a 88 procent av den estlandssvenska bosättningen lyckats rädda sig över till Sverige.

Vi känner även de yttre omständigheter, under vilka denna stora folkomflyttning skedde. En stor del for i små fiskebåtar, hotade av den tyska bevakningen och stormarna på Östersjön. En del — främst de äldre — överfördes med transporter, vilka gav intryck av att vara åtminstone delvis legala. Innan överflyttningen tog fart, hade emellertid en hjälpsändning i form av diverse livsförnödenheter, båtmotorer, böcker, kläder m. m. kommit från Sverige. Omständigheterna kring denna hjälpsändning och framförallt spelet om människotransporterna har hittills ej kommit till allmänhetens kännedom, och det lär väl ännu dröja, innan dessa viktiga händelser i den estlandssvenska folkgruppens historia framställts i sin helhet och med nödvändig saklighet.

Major Carl Mothander, en rikssvensk, som deltagit i Estlands frihetskamp efter första världskriget och sedermera som ägare till godset Tois utanför Reval varit bosatt i Estland, har i en i slutet av förra året utkommen bok "Svenske kungens vita skepp" gett en personligt färgad skildring av det som försiggick bakom de diplomatiska kulisserna och framförallt av sin egen insats, när hjälpsändningen och de första transporterna kom till stånd. Många detaljer i denna framställning undandrar sig av lätt förståeliga skäl en utomståendes bedömande och det finns ej heller anledning att i detta sammanhang gå in på dem. Med tanke på bokens eventuella källhistoriska värde hade man önskat att författaren betraktat skeendet mera strängt objektivt.

För den flyhänta framställningens skull överser man gärna med en del språkfel. Förvånande på en initierad verkar vissa omdömen om den estlandssvenska folkkaraktären i skilda bygder. Rågöborna bör sålunda kunna sträcka på sig nu när de fått veta att de utgör den estlandssvenska aristokratien!

Skildringen som helhet verkar fångslande och läsarens intresse eggas ständigt av mötet med bemärkta personer i Sverige och koryföer i det Tyskland, som lutade mot sitt fall. En intressant överraskning bereder kapitlet om författarens

Kaleb Andersson 60 år

En av estlandssvenskarnas trognaste vänner i Sverige, överläraren vid Stockholms stads folkskolor, Kaleb Andersson fyllde den 6 december 1949 60 år.

Kaleb Andersson behöver ej någon närmare presentation i Kustbon, då han ju tillhör den trängre krets av rikssvenskar, vars namn varit på var mans läppar ute i svenskbygden. Vi kunna dock ej underlåta att erinra om den kulturella pionjärgärning, som Kaleb Andersson utförde som rektor vid Birkas folkhögskola under åren 1920—1924. Då Kaleb Andersson hösten 1920 tillträdde sin befattning, var Birkas blott en fallfärdig gammal herrgårdsbyggnad, där allting fattades, men då han lämnade skolan efter fyra arbetssamma och uppoffrande år, hade Birkas redan utvecklats till den kulturinstitution, som satt så många och djupa spår i estlandssvenskarnas andliga och materiella utveckling.

Kaleb och Ingeborg Anderssons förbindelser med estlandssvenskarna avbrötos emellertid ej efter fullbordad gärning på Birkas, utan vi kunna med glädje och tacksamhet notera, att deras intresse för svenskbygden och dess folk under årens lopp förblivit oförminskat. Under sina många besök i Estland ha makarna Andersson med tiden blivit ägare till en oskattbar samling av fotografier från bygderna där. Vidare torde det väl knappast finnas något tryckalster om estlandssvenskarna, som ej finnes i det Anderssonska biblioteket.

Estlandssvenskarna framföra genom Kustbon till Kaleb Andersson sina senkomna, men desto hjärtligare välgångsönskningar och sitt tack för trettio års trofast vänskap.

Som avslutning på dessa rader be vi få citera Kustbon den 1 september 1921:

"Kaleb Andersson har offrat sig helt för skolan och verksamheten härute och det är han, som gjort Birkas till Birkas. Vad han varit för Birkas kan endast den till fullo uppskatta, som närmare lärt känna honom och som varit lycklig nog att genomgå en kurs på skolan. Det där skulle vi egentligen icke få tala om, ty Kaleb Andersson är av den sortens människor, som på inga villkor vill bli omnämnd, men den gången kunna vi ej låta bli att ge honom vår hyllning."

försök att rädda "den estlandssvenska miljonen". Händelserna snudda här vid de storpolitiska sammanhangen. — Carl Mothander har än en gång visat sig vara en god iakttagare och en fångslande berättare.

Carl Mothander, *Svenske kungens vita skepp*. Det äventyrliga spelet om estlandssvenskarna. Hökerbergs. Pris 11.50, inb. 16.—
Lgm

Brev från tropiska vatten

"Itajai — staden som Gud glömde".

Blågrönt pastellfärgad stiger kusten upp ur havet förut, sträcker ut en udde då och då, tar avstånd från några öar på ett annat ställe och sjunker sedan i diset akteröver.

Det är Santa Catarinas kust. Blå berg, vita sandstränder eller klippor — allt lika obebott. Så ser man det från en båt. Historierna från barndomstidens böcker rinner upp i minnet. Var det bara inbillning, eller var det verkligen en kopparbrun varelse som drog sig in mellan snåren därborta? Sådan ter sig kusten. Främmande. Ogästvänlig. Man förbannar sin okunnighet om Brasiliens geografi och historia. Var kom egentligen människorna ifrån, som bor i detta vidsträckta land? När kom de? Hur hade de det i början? Efter tre år här på kusten har jag plötsligt blivit vetgirig. Jag vill veta mer om folket, vars tungomål jag med möda lärt mig att förstå, och det första jag skall köpa, när vi kommer i land, är en brasiliansk historiebok. Den här vilda kusten suggererar till sådant. Storstäderna med sina neonljus, amerikanska bilar och Elektroluxkylskåp är på något sätt inte äkta.

Men Santa Catarinas kust är helt sådan som den sågs av de första conquistadorerna. Naturen är så mäktig, att människans verk helt kommer bort sig, blir osynligt bland dessa berg och dalar av tropisk växtkraft. Endast här och var har civilisationen lyckats bita sig fast med en hörntand, byggt hus, stenlagt en gata och spikat fast några plankor på pålar vid någon liten flodstrand.

En sådan liten stad är Itajai.

Två av gatorna stenlagda, poststation, telefon, en biograf samt några kaféer. Stadsbefolkningen ser ut att livnära sig av skoputsning eller hårklippning. Ingen idyll precis. Gatorna är för raka, allt är för nytt. Mulåsnornas muntra hovklapper överröstas av den senaste Buickens tutande i gäthörnen. Det vilar inte samma stämning av gammal kultur över staden som man kan finna i de sydeuropeiska småstäderna eller byarna uppe bland bergen. Men man får kika in mellan gardinerna av tropisk isolering i ett litet samhällens liv.

Här möter man brasilianarn som han är för det mesta ute på landet. En representant för den stora massan, med sand mellan tårna, på väg att sälja sin fisk, besöka kyrkan, eller helt enkelt sittande i skuggan av något träd.

Det är svårt att se, vad dessa enkla människor tänker, där de bor i sina hyddor, till vilka byggnadsmaterialet ledigt hade fått plats i en vanlig bondtralla. De flesta kan varken läsa eller skriva, de äger ingenting, de strävar inte mot någonting särskilt. Kanske är deras liv lyckligt bara för att de känner hettan av solen, känner jorden lukta under sina fötter och känner svalkan, när kvällsvinden kommer in från havet.

Kanske är de inte lyckliga alls? Vem vet!

Kanske skulle man kunna vara lycklig i det här landet? Leva någonstans med djungeln bakom sig och havet framför sig i en liten hydda, där inget fönsterglas kunde utestänga den friska havsbrisen. Men då skulle man väl klaga över moskiterna. Man skulle väl längta efter fönster och dörrar, som kan stängas och en elektrisk spis i stället för den öppna eldstaden ute på gården . . .

Vi kallar det "Itajai — staden som Gud glömde". Kanske ligger det någon sanning i uttrycket; det mesta är överdrivet. Men kommer man från det övermekaniserade New York, så kan man ju ha rätt i att Itajai verkar tämligen obetydligt. De första oceangående fartygen kom hit bara för ett par år sedan.

Dock trivs jag i Itajai. Det är så lugnt.

Man kan inte göra annat än gå på bio. Man kan inte förarga sig över att man inte har tid eller råd att gå någonstans; för här finns ingenstans att gå. Och de ställen som finns, dit hinner man gott.

Mellan klockan halv åtta och halv nio på kvällarna samlas stadens "ledande" ungdom för att promenera fram och tillbaka på huvudgatan. Det är inga vildar med pinnar i näsan på något sätt. Dessa kommer nog inte fram så långt. Men alla hudfärger ser man, från den blekhyade portugisättlingen och tyskan som stolt knycker på sin blonda nacke med Gretchenflätorna till de svartaste solbrända. Tyskarna kom hit blott för några tiotal år sedan.

Och så går man där och promenerar. Blickarna är först nyfikna, sedan intresserade, för att så småningom stiga i temperatur allteftersom man möts på sin vandring — fram och tillbaka. Men jag har varit i Brasilien tillräckligt länge för att inte tilltala en senjorita på gatan. Ja, var kan man göra det förresten? Det går helt enkelt inte för sig. Kanske vågar man sig på ett svagt småleende som svar på en beundrande blick. Men blickarna är varma, och det känns som att komma i land efter en vinternatt på sjön. Fast kommer sjöfarten igång riktigt, så smyger sig nog kylan in i de här blickarna med.

Men rätt som det är så kommer det en tös som skall sälja lotter för idrottsföreningens lotteri. Man vågar ett litet skämt kanske. Och man får svar, ett öppet förvånat leende över att man förstår deras språk, en glädje över att få prata med någon som kommer från landet där uppe i norr, där det lär finnas något som heter snö och där årstiderna är alldeles upp och ner. Hur ser snö ut? Man kan stå och prata en halvtimme mitt på gatan mitt på ljusa dan. Det är så olikt allt annat man är van vid i detta katolska land. Man blir glad och uppsluppen. Man går ombord och tar på sig en ren vit skjorta. Man har slutat strunta i hur man ser ut. Man slänger khakibyxor och tar på sig ett par ljusa sommarpaints med pressveck och allting. Här är ju folk som folk.

Isen är bruten. Man presenteras för vänner och vänners bekanta, för folk som vill tala engelska eller tyska. Man bjuds till en handbollsmatch och till ungdomsklubben på lördagskvällen. Man tar fram tropikkostymen. Kanske tar man på sig uniformen. Man går i land och dansar bland unga livliga människor. Vad gör det att pianisten har samban i blodet, att vals och foxtrot går i sambarytm! Vad gör det om mamman sitter vid ett bord och håller ett öga på att hennes dotters kavaljerer uppför sig chevalereskt!

Besvikelsen kanske kommer nästa dag, då man möter samma dotter med mamma på avenidan. Man för upp handen till hälsning, och får den kyligaste av nickningar till svar. Vid nästa dans frågar man om orsaken till denna kyla. Och svaret blir, att man inte hade behövt ta det så hårt. Det var för att mamman var med.

Och så lunda upptäcker man människorna i en brasiliansk småstad. Grabbarna är OK. De kommer ombord och tittar på båten och blir imponerade när de kan höra

sin egen röst i radiostationens högtalare. En del kan säga "Good Morning".

Flickorna kan man gott prata med. Man kan till och med gå på bio med dem, fast inte i sällskap. Man får vänta tills det blir mörkt i salongen och sedan smyga sig till den utvaldas plats. Man kan gott utgå ifrån att stolen bredvid är ledig. Man kanske inte vet vad filmen hette när man strax innan ljuset tändes skickas ut. Det är nog inte passande att Donna Zuritas pappa får reda på att hans lilla dotter varit på bio med en marinero sueco.

Men man njuter i fulla drag av att vara människa bland människor. Därför trivs jag i Itajai.

Rätt som det är så känner man att man måste bort från båten ett slag, bort från allt snack och alla människor man känner.

Borta bakom byn börjar djungeln, mörkgrön, lockande.

Och en lördag börjar jag min vandring. Bara några timmar. Bort från båten. Vägen är inte svår att finna. Man traskar längs en gata där man ser djungeln börja i andra ändan. Vandringen blir längre än man trodde, man är inte riktigt van vid så långa raka gator. Fötterna virvlar upp ett litet dammoln där jag går min vaggande gång. Några höns flyr kacklande. Nyfikna huvuden tittar ut genom fönstergluggarna. En sjöman har man ju aldrig sett så långt från hamnen. Är det en americano tro, eller possibile en sueco? Husen blir lägre, även fattigare. Grisar och kor springer ut och in genom dörrarna. Och så slutar vägen tvärt vid ett hjulspår. Vid sidan av spåret står en liten solbränd grabb med träskon lyft i ena handen. Han står spänd och väntar. Vad väntar du på? — Cobra. Och det dröjer inte länge förrän ett citrongult huvud flyter fram ur busksnåret. Träskon viner genom luften, ormen väser in i snåret... Finns det cobra där uppe i skogen, frågar jag. En talande nick och en gest för att visa grovleken skickar kalla kårar efter min svetiga rygg. Mellan grabbens böjda armar hade en kraftig björkstam fått plats. Har aldrig kunnat lika ormarna riktigt. Inte sniglar heller för den delen.

Jag följer hjulspåret uppåt. Det slutar och en boskapsstig tar vid. Det bär uppåt. Stigen trängs alltmer ihop av vegetationen på bägge sidor och ovanför. Murkna trädstammar ser ut att röra på sig, lianerna ser ut som gröna ormar. Är det boormen eller anakondan som lever i träd? "Levande Livets" och "Hela Världens" "sannskildringar" från Afrikas djunglar manar fram levande skräckscener för den vite mannens öga som gett sig in i ett stycke vild natur.

Jag tar fram min morakniv, känner med tummen över dess skarpslipade egg, skär mig en försvarlig knölpåk och känner mig något lugnad. Men en taggig buske biter sig envist fast i byxorna, ett spindelnet sätter sig tvärs över ansiktet, och jag står där som ett nervöst vrak, ängsligt petande på buskar och blad med min käpp. En ung man på tjugutre vårar står här i en brasiliansk urskog och darrar ända in i själen som ett palmblad i nattvinden, Jag, som sprang barfota i skogarna hemma på Nargön och skrattade åt stadsbornas ängslan över att det fanns ormar. Inte behövde de bita mig inte. Men fanns det något ljuvare än att känna vattnet bubbla upp mellan tårna när man trampade på mörkgrön mjuk mossa?

Men uppåt bär det. Djungeln omsluter en som växande luft. Det är inte tyst i detta trolska halvdunkel. Det susar och sjuder med ljudet av stigande sav och växande

gräs och bambu, som skjuter upp i höjden. För att se solen. Hinner den inte upp tillräckligt fort är den förlorad. Inga djur syns. Ett par färggranna fjärilar. Stigen är nu blott en tanke mellan tuvorna. Trädstammar ligger i alla möjliga ställningar och stadier av förmultning. Underliga växter är det som växer i detta gröna halvdunkel. Man kan inte se himlen. Man känner sig som i en butelj. Främmande plantor, så olika barndomsskogarnas lingonris och pipmossa. Endast ormbunken finns, men jättelik som de vinddrivna tallarna kring Östersjö-kusten. Nu bär det neråt. Jag måste ha kommit av vägen. Jag vänder. Finner mina egna spår och går uppåt, men så bär det iväg neråt igen. Jag ändrar riktning, men ner bär det likafullt. Måste vara på toppen av berget. Men kan detta vara toppen? Var är den härliga utsikten jag hade i tankarna, staden nedanför, floden, badstranden, havet? Allt är grönt, jag kan inte ens se himlen. Jag klättrar upp i ett träd, tar tag i en murken gren, och — faller ner i lianernas mjuka stötdämpande famn. Jag har slutat tänka på ormar som krälar i träden. Jag vill se himlen, Jag vill njuta av min fria utsikt. Ett nytt träd som ser högre ut. Jag klarar mig från att falla, men kommer underfund med att det fortfarande finns träd som är högre och som skymmer min utsikt.

Jag ger upp och går ner.

Jag är ilska för att inte ha sett vad jag väntade att få se. Jag är glömsk ifråga om ormar och andra kräldjur. Jag sparkar i buskarna och sätter helt fräckt fötterna i ruttna trädstammar. Ingenting biter mig, jag slutar inte mitt liv som en långsamt smält frukost åt en pytonorm. Klarar mig ned för berget med ett par moskitbett och några skrämor. Vandrar den dammande bygatan fram och kommer ombord lagom till kvällsmaten. Var har du varit, Gnisten? Oppe på det där berget. Allmänt skratt. Sjöman som ger sig ut för att luffa i djungeln på dan, när det är hett som i en ugn. När det finns kallt att dricka på närmaste café. Måste vara någe fel på grabben...

Söndag morgon klockan tio bär det av till sjöss. Den lilla lärarinnan som jag gav Pearl Bucks "Den goda jorden", står och vinkar under det stora trädet. Trevliga människor i Itajai... Längre bort står hästdroskorna — "havretaxi..."

Lotsen som inga andra order känner än Full — Stopp — Full, för oss över den grunda banken vid inloppet... Om det skall vara full fart framåt eller back, får man avgöra själv. Och den svala havsvinden för med sig en lukt av salt och blåa vidder... Erik Schmidt

Glöm ej att förnya prenumerationen på

K U S T B O N

och att erlægga medlemsavgiften till

Svenska Odlingens Vänner

Notiser

Estlandssvenskarnas gamle vän och hjälpare *Gerhard Hafström* disputerade den 12 december 1949 vid Stockholms högskola för filosofie doktorsgraden på en avhandling betitlad "Ledung och marklandsindelning".

*

Ålands landskapsnämnd har tilldelat Dr *Hafström* ett honorar på 25.000 mark för hans arbete om Ålands självstyrelse. Mottagaren har i sin tur donerat detta belopp till Brändö församling på Åland att användas för restaurering av ett unikt medeltida altarskåp.

*

Egil Berggren från Ormsö har avlagt tandläkarexamen vid Tandläkarhögskolan i Stockholm.

*

30 år ha gått sedan representanter för Sovjetryssland och det fria Estland den 2 februari 1920 undertecknade fredsdokumentet i Dorpat. Ryssland erkände därvid Estlands självständighet för eviga tider och betalade Estland 15 miljoner guldrubel ur Rysslands guldfond. Detta var den nya sovjetstatens första fredsfördrag med randstaterna.

*

Sv. D. 26/1 1950.

Totalantalet utlänningar i Sverige den 1 januari uppskattas till omkring 189.000. Motsvarande siffra den 1 januari 1949 var 167.000. Ökningen hänför sig helt till de nordiska nationaliteterna.

Maximisiffran för 1949 noterades i slutet av juli och översteg 220.000, vilket är det största

antal utlänningar, som funnits i landet (1948: 192.000; under kriget: 195.000). Den utländska resandefrekvensen till och från Sverige har alltsedan vapenstilleståndet ökat år från år. Av utlänningar företagna in- och utresor i fjol utgjorde sammanlagt 4,4 milj., vilket innebär en ökning i förhållande till 1949 års siffror med omkring 29 procent.

Antalet arbetsanmälda utlänningar var den 1 januari 89.924 mot 87.465 ett år tidigare.

Under år 1949 har 5.926 inom landet befintliga utlänningar fått svenskt medborgarskap efter ansökan hos K. M:t eller genom giftermål. Av dem blev 2.019 svenska medborgare efter ansökan. Detta innebär en minskning vid jämförelse med 1948, då antalet var 2.494. 997 ansökningar avsågs i fjol (1.030 år 1948). Största antalet 1949 nyblivna svenska medborgare eller 588 var från Finland (853), och därefter kommer Tyskland med 396 (562), Estland med 368 (380), Norge med 188 (201), Österrike med 96 (113) och Danmark med 91 (78). Från Ryssland var 59 (32), från Polen 54 (35) och från Tjeckoslovakien 53 (78). Bland de nya svenskarna är också en från vardera Kina, Turkiet och Spanien.

Diamantbröllop

Diamantbröllop firades den 22 januari 1950 i Stockholm av *Anders* och *Agneta Grönman* från Ormsö.

Barn, barnbarn samt släkt och vänner uppvaktade på högtidsdagen.

Min högt älskade Maka,
Vår innerligt älskade lilla Mamma

Agneta Hamberg

— f. *Nyblom* —

född den 6 april 1865 på Ormsö
avled den 3 dec. 1949 i Stockholm.
Sörjd och saknad av

MAKE,

Barn, Barnbarn, Barnbarnsbarn
samt övrig släkt och många vänner.

Tyst och strålande var Din vandring genom livet.

*Tyst och stilla blev Din hädanfärd.
Tack för vad Du gjort och vad Du givit.
Vila skönt! Det är vår minnesgård.*

Vår kära lilla mor och mormor

Magdalena Öström

— f. *Lindman* —

född den 18 nov. 1860 på Stora Rågö
avled den 15 nov. 1949 i Häverö socken.
Djupt sörjd och saknad av
BARN, BARNBARN, BARNBARNBARN
samt övrig släkt och vänner.

*Målet för Din längtan här
har Du hunnit, Moder kär.
Nu Din ande, fri och glad
bor i levande Guds stad.*

Ett varmt tack för visat deltagande i vår sorg samt för alla blommor vid vår moders jordfästning.

BARNEN.

Min älskade maka

Lena Österblad

— f. *Stubender* —

född den 27 dec. 1877 på Nuckö

har i dag stilla avlidit efter en längre tids sjukdom. I tacksamt minne bevarad av mig, övrig släkt och många vänner.

Tibro Ålderdomshem den 19 dec. 1949.

KARL ÖSTERBLAD.

Jesus Kristus är densamme i går och i dag, så ock i evighet. *Hebr. 13:8.*

Min käre make, vår älskade far, farfar, morfar, farmorsfar

Matts Lundgren

född den 20 juli 1866 i Gutanäs, Nuckö, avled den 18 jan. 1950 i Källviks socken, Stegeborg.

Sörjd av åldrig

MAKA,

Barn, Barnbarn och Barnbarnsbarn.

*Ljuvt är att somna när krafterna domna,
Trött efter sjukdomens oro och strid.
Skönt är i eviga vilan få somna.
Make och fader, vila i frid!*

Min käre bror,
vår vördade far, morfar,
mormorsfar och farmorsfar

Anders Ringberg

född den 22 nov. 1858 i Rikull
avled den 8 jan. 1950 i Gräsmark.

Sörjd och saknad, i ljusaste minne bevarad av

SYSTER, BARN,

Barnbarn, Barnbarnsbarn,
övrig släkt och vänner.

*En länk har brustit härnere,
Du jorden lämnat har.
I fred Du bor däruppe
Hos Gud, en evig Far.*

Vår kära moster

Alma Vilhelmina Hägerstein

född den 19 dec. 1868 i Stockholm
avled den 25 dec. 1949 på S:t Paulshemmet i Stockholm.

I tacksamt minne bevarad av oss samt vänner när och fjärran.

ESTER, f. Ambrosius, och HAKAN WYK,
Valmar.

*Döden kom sakta,
Kom som en vän,
Tog henne vid handen
Och ledde henne hem.*

Jordfästningen ägde rum i Oxelösund den 29 december 1949.

Lösning till korsord nr 5

K	O	N	S	T	S	E	R	A	F
O	R	K	A	R	R	A	G	Ö	
R	O	K	L	Ö	S	A	A	R	
V	L	A	R	E	A			E	
S	T	E	A	R	I	N	L	J	U
T	A	T	G	A				L	T
O	M	L	T	G				L	Ä
P		L							L
P	O	S	T	S	T	Ä	M	P	E
N		O	K	A	R		O		N
I	S		K	O	R	A	L		V
N	O	T	A		M		O	F	I
G	L	Ö	M	D	S	K	Ä	G	

De båda vinnarna till korsord nr 5, herr Valfrid Mählberg, Fredagsvägen 30, Enskede, och fröken Helga Westerbom, Hötorget 10, Stockholm, ha att emotse var sitt bokpris.

Estlandssvenskarnas Förening, STOCKHOLM

AVSLUTNINGSSAMKVÄM den 11 mars kl. 19.30 i Medborgarhusets lilla hörsal. Kabaréprogram. Egna förmågor medverka.

ÅRSMÖTE den 19 mars kl. 17.00 i festlokalen Erkenkroken 18 n.b., Årsta.

Samkväm med underhållning.

STYRELSEN.

Familjenytt

F Ö R L O V A D E:

RYNO EDEBORG
ELFRIDA BROMAN

Stockholm den 1 januari 1950

THOMAS DREIJER
HELENA ULLISGÅRD

Stockholm den 17 december 1949

BERTIL KARLSSON
ESTER APPELBLOM

Ytterenhörna Ormsö

HANS NILSSON
MELITA WESTERBERG

Stockholm Rikull
Stockholm den 29 oktober 1949

FÖDDA:

Helle Mari, född den 4 maj 1949 i Lästringe, dotter till *Erika Rajulaid* född *Tammeveski* och *Aarne Rajulaid*.

Lars Johan, född den 16 nov. 1949 i Eskilstuna, son till *Marta Palundi* född *Westerbusch* och *Johannes Palundi*.

Rita, född den 14 nov. 1949 i Eskilstuna, dotter till *Henna Koidula Bauman* och *Alfred Bauman*.

Ann-Mari Barbro, född den 22 augusti 1949 i Stockholm, dotter till *Barbara* och *Johannes Massalin*.

En son till *Flora* och *Axel Nilsson* född den 19 december 1949.

En dotter till *Lidia* och *Ott Purre*. Stockholm den 6 december 1949.

Raymond Henry född den 27 november 1949, son till *Elna Westerblom* född *Klippberg* och *Johannes Westerblom*.

FÖRLOVNING:

I *Kärrobo* den 24 december 1949 mellan rikssv. *Erik Hedberg* och *Maria Lindström* från Ormsö.

I Stockholm den 17 dec. 1949 mellan *Harry Seffers* och *Elsa Lindström*.

I Stockholm Juldagen 1949 mellan rikssv. *Gunnar Eriksson* och *Agneta Lilja*.

I Stockholm Julafton 1949 mellan rikssv. *Thure Vigertz* och *Agneta Moll*.

I *Sundbyberg* Julafton 1949 mellan rikssv. *Ragnar Olson* och *Pauline Stahl*.

I *Sjöberg* Nyårsafton 1949 mellan *Birger Appelblom* och *Elsa Åkeson*.

I Stockholm trettondagsafton 1950 mellan *Alexander Zeisig* och *Gunnel Kjellberg*.

I *Södertälje* i oktober 1949 mellan *Johan Vilberg* och *Rosalie Lovisa Schönberg* född *Anker*.

I Stockholm mellan *Lars Berggren* och *Inga-Lill Nordberg*.

LYSNING:

I Stockholm den 29 januari 1950 mellan *Axel Massalin* och *Ellen Maria Friberg*.

VIGSEL.

I Eds kyrka *Upplands-Väsby* den 17 dec. 1949 mellan *Ivar Holm* och *Ingrid Irene Heyman*.

I Stockholm den 18 dec. 1949 mellan rikssv. *Bertil Hellman* och *Helga Ribohn*.

I Stockholm mellan rikssv. *Stig Carlström* och *Sigrid Notman*.

På *Lidingö* i december 1949 mellan *Lars Häggblom* och *Alide Björkkvist*.

DÖDA:

Fru Katarina Dreijer, född *Ekström* f. den 16 okt. 1915 på *Runö*, avled den 1 dec. 1949 på *Uttran*.

Voldemar Fahrman, född den 8 januari 1910 på *Nuckö*, avled den 12 okt. 1949 i *Kumla*.

Fru Agneta Hamberg, född *Nyblom* f. den 6 april 1865 på *Ormsö*, avled den 3 december 1949 i *Stockholm*.

Änkefru Maria Kyrkslätt, född den 17 aug. 1865 på *Ormsö*, avled den 22 januari 1950 i *Stockholm*.

Matts Lundgren, född den 20 juli 1866 på *Nuckö*, avled den 18 jan 1950 i *Stegeborg*.

Änkefru Magdalena Mihlberg, född *Fredrik* f. 22 april 1863 på *Lilla Rågö*, avled den 30 nov. 1949 på *Gräsö*.

Anders Ringberg, född den 22 nov. 1858 i *Rikull*, avled den 8 jan. 1950 i *Gräsmark*.

Lars Storholm, född den 6 januari 1899 på *Ormsö*, avled den 2 jan. 1950 i *Eskilstuna*.

Anders Thomsson, född den 7 juli 1903 på *Ormsö*, avled den 28 maj 1949 i *Emden* i *Tyskland*.

Fröken Hilda Maria Österberg, född den 8 april 1921 på *Ormsö*, avled den 12 december 1949 på *Mörby sjukhus*.

Fru Lena Österblad, född *Stubender* f. 27 dec. 1877 på *Nuckö*, avled den 19 december 1949 i *Tibro*.

Änkefru Magdalena Öström, född *Lindman* f. 18 nov. 1860 på *Stora Rågö*, avled den 25 nov. 1949 i *Herräng, Häverö socken*.